

Голас Радзімы

ВЫДААННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ
З СВАПЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ
№ 25 (1134)
Чэрвень, 1970 г.
Год выдання 15-ы
Цана 2 кап.

Мінск ГСП
Браслаўска-Радзінская 9
Бібліятэка ім. Леніна

НОВЫ КРОК НА ШЛЯХУ ДА АРБІТАЛЬНЫХ СТАНЦЫЙ 424 ГАДЗІНЫ ў КОСМАСЕ

Паведамленне ТАСС

1 чэрвеня 1970 года ў Савецкім Саюзе на арбіту штучнага спадарожніка Зямлі быў выведзен касмічны карабель «Саюз-9» з экіпажам у саставе камандзіра карабля Героя Савецкага Саюза, лётчыка-касманauta СССР, палкоўніка Нікалаева Андріяна Рыгоравіча і бортінжынера, кандыдата тэхнічных навук Севасцьяна Віталія Іванавіча.

19 чэрвеня 1970 года ў 14 гадзін 59 мінут маскоўскага часу, пасля выканання запланаванай праграмы 18-сутачнага палёту, касмічны карабель «Саюз-9» зрабіў пасадку ў вызначаным раёне з высокай дакладнасцю. Экіпаж касмічнага карабля «Саюз-9» знаходзіўся ў арбітальным палёце вакол Зямлі на працягу 424 гадзін. Эксперимент такой працягласці з актыўнай дзейнасцю чалавека ва ўмовах касмічнага палёту ажыццёўлен упершыню.

Шматлікія навукова-тэхнічныя даследаванні, назіранні і эксперыменты мелі на мэце далейшае вывучэнне калязямной касмічнай прасторы і вызначэнне магчымасцей выкарыстання арбітальных касмічных апаратаў у інтарэсах многіх галін народнай гаспадаркі.

У працэсе палёту ажыццёўлялася навуковае назіранне і фатаграфаванне асобных, характэрных з геалагічнага пункту гледжання раёнаў зямной паверхні. У прыватнасці, праводзілася фотаздымка ў раёнах еўрапейскай часткі СССР, Казахстана і Заходняй Сібіры. Адначасова з касмічным эксперымантам праводзілася фотаздымка з самалётаў геалагічнай разведкі.

У палёце касманauta Нікалаеў і Севасцьянаў назіралі і фатаграфавалі розныя фазы ўсходу і заходу Сонца і Месяца, воблачныя ўтварэнні, снежнае покрыва Зямлі, розныя атмасферныя з'явы з мэтай выкарыстання атрыманых даных у аператыўным і доўгатэрміновым прагназаванні ўмоў надвор'я. Так, касманauta неаднаразова паведамлялі аб навальнічных з'явах і цыклонах. З борта касмічнага карабля паступалі на Зямлю звесткі аб лясных пажарах, пылавых бурях і марскіх штормах.

У заддзеным раёне акваторыі Індыйскага акіяна быў ажыццёўлен унікальны эксперымент па фатаграфаванню воблачных утварэнняў, у якім, акрамя карабля «Саюз-9», удзельнічалі навукова-даследчае судна Акадэміі навук СССР «Акадэмік Шыршоў» і метэаралагічны спадарожнік «Метэор».

У палёце касмічнага карабля «Саюз-9» праводзілася далейшае вывучэнне фізічных характарыстык калязямной касмічнай прасторы. Касманauta шырока выкарыстоўвалі нябесныя святлы ў якасці апорных арыенціраў пры адпрацоўцы метадаў і новых сістэм астранавігацыі і манеўравання. Пры выкананні шматразовага манеўравання, арыентацыі і стабілізацыі касмічнага карабля ў пра-

сторы адпрацоўваліся працэсы кіравання касмічным караблём у розных рэжымах палёту.

Важнейшай часткай палёту з'яўляліся шырокія медыка-біялагічныя даследаванні па вывучэнню уплыву фактараў працяглага касмічнага палёту на арганізм чалавека. Пры гэтым асабліва ўвага ўдзялялася мерам па захаванню і падтрыманню добрага функцыянальнага стану арганізма і высокага ўзроўню працаздольнасці касманautaў.

У ходзе выканання шырокай медыка-біялагічнай праграмы касманauta з дапамогай розных функцыянальных проб і псіхафізіялагічных тэстаў праводзілі даследаванні сардэчна-судзіннай сістэмы, функцыі знешняга дыхання, газаабмену і энергетрат, кантраснай адчувальнасці вачэй, функцыі вестыбулярнага апарату, мышачна-сустаўнай і болевой адчувальнасці.

На працягу 18-сутачнага палёту з мэтай своечасовай дыягностыкі магчымых неспрыяльных змяненняў фізіялагічных функцыяў арганізма ажыццёўляўся пастаянны медыцынскі кантроль стану здароўя касманautaў. Сістэма кантролю ўключала розныя метады: назіранне за членамі экіпажа ў сеансах тэлесувязі, радыёперагаворах, даклады саміх касманautaў, аналіз выканання імі эксперыментаў і асабліва даныя тэлеметрычнай інфармацыі адносна дынамікі фізіялагічных паказчыкаў.

Штодзённа ў пачатку і ў канцы рабочага дня касманautaмі праводзіўся ўзаемны медыцынскі кантроль, у ходзе якога вымяраўся артэрыяльны ціск, рэгістраваліся пульс і дыханне. Аналізіраваліся вымярэнні праводзіліся да і пасля выканання запланаванага комплексу мэтанакіраваных фізічных практыкаванняў. Побач з гэтым падтрыманне нармальнай жыццядзейнасці і захаванне высокай працаздольнасці ў касманautaў на арбіце забяспечвалася рацыянальным рэжымам працы, адпачынку і рэгулярным харчаваннем.

Медыцынскія даныя, атрыманыя па тэлеметрычных каналах, вынікі сама- і ўзаемакантролю членаў экіпажа і даныя тэлевізійнага назірання за касманautaмі сведчаць аб тым, што яны за кароткі час асвоіліся з умовамі бязбавжасці і ў далейшым добра пераносілі комплекснае ўздзеянне фактараў працяглага касмічнага палёту, захоўваючы пры гэтым высокі ўзровень працаздольнасці.

Службы наземнага камандна-вымяральных комплексу і навукова-даследчыя судны АН СССР, якія размяшчаліся ў розных раёнах акваторыі Сусветнага акіяна, забяспечвалі дакладнае і бесперабойнае сачэнне за ходам палёту. З касмічным караблём падтрымлівалася пастаянная радыё- і тэлевізійная сувязь, аператыўна ажыццёўляліся прыём і апра-



Андрыйя НІКАЛАЕЎ і Віталій СЕВАСЦЬЯНАЎ у падмаскоўным лесе.

цоўка тэлеметрычнай інфармацыі.

Сістэмы карабля і навукова-апаратура на працягу ўсяго шматсутачнага палёту функцыяніравалі бездакорна, ствараючы ў жылых адсеках нармальныя ўмовы для працы і адпачынку, блізкія да зямных.

Пасля выканання касмічнага палёту касманauta А. Нікалаеў і В. Севасцьянаў на працягу некаторага часу пройдучы стараннае медыцынскае абследаванне.

Працяглы касмічны палёт паспяхова завершан. Экспериментальныя даследаванні, вы-

кананія касманautaмі Нікалаевым і Севасцьянавым, маюць важнае значэнне для развіцця касмічнай тэхнікі і вырашэння практычных пытанняў на шляху стварэння і функцыянавання доўгачасовых арбітальных станцый навуковага і народнагаспадарчага значэння.

ПАКАЗВАЕ БАЛГАРЫЯ

На працягу сямі дзён у Мінску экспанавалася выстаўка харчовай прамысловасці Народнай Рэспублікі Балгарыі. Мэта выстаўкі, з якой, акрамя мінчан, пазнаёміліся жыхары Ленінграда і Харкава, — удакладненне попыту на прадукцыю, што экспартуецца з Балгарыі ў СССР, і азнаямленне з новым асартымантам.

Каля 500 ўзораў вырабаў харчовай прамысловасці паказалі балгарскія сябры жыхарам беларускай сталіцы. Большасць з таго, што было выстаўлена на стэндах васьмі знешнегандлёвых прадпрыемстваў НРБ, добра знаёма беларускім пакупнікам. Разнастайныя гароднінныя кансервы, кампоты, сокі, сіропы, цукеркі, свежыя памідоры, яблыкі, вінаград, тытунёвыя вырабы, выдатныя сухія віны, каньяк — усё гэта ў вялікай колькасці пастаўляецца ў нашы магазіны, гарадскія і сельскія.

На выстаўцы таксама дэманстраваліся навінкі, якія сёлета пачынае пастаўляць Балгарыя ў Савецкі Саюз. Гэта салаты з гародніны, сокі, новыя гатункі цыгарэт, наборы шакаладных цукерак, каньяк «Прэслау» і інш.

Балгарыя пастаўляе прадукцыю сваёй харчовай прамысловасці больш чым у 70 краін свету, але звыш 60 працэнтаў экспарту прыходзіцца на СССР. Многія прадпрыемствы харчовай прамысловасці краіны выпускаюць сваю прадукцыю ў разліку на густы савецкіх пакупнікоў.

Гандлёвыя сувязі паміж Савецкім Саюзам і Народнай Рэспублікай Балгарыяй, якая займае першае месца па экспарту ў нашу краіну прадукцыі харчовай прамысловасці, з кожным годам мацнеюць.

А. МАЛАШЭУСКАЯ.

ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ ♦ ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ ♦ ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ ♦ ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ ♦

ПАВЕДАМЛЕННЕ ЦЭНТРАЛЬНАЙ ВЫБАРЧАЙ КАМІСІІ ПА ВЫБАРАХ У ВЯРХОЎНЫ САВЕТ СССР

Цэнтральная выбарчая камісія атрымала ад усіх 1517 акруговых выбарчых камісій па выбарах у Савет Саюза і Савет Нацыянальнасцей канчатковыя даныя аб выніках выбараў у Вярхоўны Савет СССР восьмага склікання.

У выбарах прыняло ўдзел 153 172 213 чалавек, або 99,96 працэнта агульнай колькасці выбаршчыкаў, уключаных у спісы. З ліку прыняўшых удзел у галасаванні за кандыдатаў у дэпутаты Савета Саюза галасавала 99,74 працэнта і Савета Нацыянальнасцей 99,55 працэнта выбаршчыкаў.

Выбары ў Вярхоўны Савет СССР ярка прадэманстравалі непарушаемае адзінства партыі і народа, новую перамогу блоку камуністаў і беспартыйных.

МАРОЗАУСТОЙЛІВЫЯ РУХАВІКІ

Дзесяць гадоў няспынай работы ў паўночных раёнах краіны — такі гарантыйны тэрмін першай партыі маро-

заўстойлівых электраматораў, выраб якой завершан на магілёўскім заводзе «Электрарухавік». Яны ў тры разы больш даўгавечныя, чым звычайныя. Гэта дасягнута галоўным чынам за кошт выкарыстання больш надзейных і ўстойлівых ізаляцыйных матэрыялаў. Усе крапежныя дэталі праходзяць абавязковую тэрмічную апрацоўку.

Новыя матары будуць прыводзіць у дзеянне золатаздабываючыя драгі, станкі і машыны ў дрэваапрацоўчых цэхах і на прадпрыемствах Сібіры і Краінай Поўначы.

КВЕТКІ АД УСЕІ КРАІНЫ

Волжскі ўзгорак ля велічнага будынка Ленінскага мемарыяла расцвіў усімі колерамі вясёлкі: быццам велізарныя кветкавы дыван разаслалі тут прадстаўнікі ўсіх саюзных рэспублік краіны. Па праекту інстытута «Гіпракамунбуд» на беразе Волгі ствараецца парк Дружбы плошчай каля пяцідзесяці гектараў.

Завершана першая чарга велізарнай работы — створан кветнік, які падзелен на 15 участкаў — па колькасці саюзных рэспублік.

Свой уадак майстры з Беларусі выканалі ў форме контураў тэрыторыі рэспублікі. Кожная з абласцей

афарбавана віёламі аднаго колеру — чырвонымі, белымі, ружовымі, блакітнымі, жоўтымі, сінімі.



Міхаіл Сцепанькоў — лепшы брыгадзір паляводчай брыгады калгаса імя Леніна Гомельскага раёна. На мінулых выбарах ён абраны дэпутатам у Вярхоўны Савет СССР.

ПА ЗДЫМКУ: М. СЦЕПАНЬКОЎ (злева) і галоўны ісраном калгаса А. СЕВЯРЫНАЎ.

♦ ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ ♦

ГЕНЕРАЛЬНЫ САКРАТАР ААН У МІНСКУ

Па запрашэнню ўрада Беларускай ССР Мінск наведваў генеральны сакратар Арганізацыі Аб'яднаных Нацый У Тан. Дзейнасць У Тана на пасадзе генеральнага сакратара ААН набыла шырокую міжнародную вядомасць. Ён выступае за ўмацаванне міру і бяспекі, за ўсеагульнае і поўнае раззбраенне, за забеспячэнне незалежнасці каланіяльным краінам і народам, а таксама за наладжванне раўнапраўнага міжнароднага гандлю. У Тан неаднаразова выказаўся ў падтрымку палітыкі мірнага суіснавання і за вырашэнне спрэчных міжнародных пытанняў шляхам перагавораў.

У час свайго знаходжання ў сталіцы БССР У Тан нанёс візіт Старшыні Савета Міністраў рэспублікі Ц. Кісялёву. У гутарцы, якая праходзіла ў сяброўскай атмасферы, генеральны сакратар ААН выказаў задавальненне ў сувязі з тым, што ў юбілейны год для ААН годзе наведваў Беларускую ССР, якая з'яўляецца адной з дзяржаў — стваральніцаў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёў паднёс генеральнаму сакратару ААН набор памятных юбілейных меда-

ляў: «У гонар 50-годдзя Беларускай ССР і Кампартыі Беларускай ССР», «25 гадоў вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў», «900 гадоў Мінска», «450 гадоў Беларускага кнігадрукавання».

Пасля візіту Старшыні Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёву У Тан і суправаджаючы яго асобы зрабілі паездку па гарадзе і азнаёміліся з выдатнымі мясцінамі Мінска. Тлумачылі даваў старшыня выканкома Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных М. Кавалёў.

У Тан агледзеў Выстаўку дасягненняў народнай гаспадаркі БССР. У кнізе ганаровых наведвальнікаў ён пакінуў наступны запіс: «На мяне зрабілі вялікае ўражанне экспанаты выстаўкі. Яны асвятляюць велізарны прагрэс у эканамічнай, тэхнічнай, навуковай і сельскагаспадарчай галінах жыцця гэтай краіны і з'яўляюцца сведчаннем уражальных планаў і іх ажыццяўлення кіраўнікамі і народам Беларускай ССР».

Я перадаю свае найлепшыя пажаданні ўраду і народу гэтай дзейнай краіны».

КОСМОНАВТИКА: ПУТЬ ПРОЙДЕННЫЙ, ПУТЬ ПРЕДСТОЯЩИЙ

Агентство печати Новости предлагает вниманию читателей беседу с академиком Борисом ПЕТРОВИЧЕМ о значении исследований Вселенной.

Что характерно для советской программы исследований и освоения космического пространства?

Прежде всего мне хотелось бы отметить ее последовательность и целеустремленность. От первого искусственного спутника Земли, от исторического полета Юрия Гагарина, от выхода в космическое пространство Алексея Леонова мы подошли теперь к новому этапу космических исследований — созданию долговременных орбитальных станций и лабораторий, к дальнейшему развитию планомерного изучения космического пространства, Луны и планет Солнечной системы.

Другой важной особенностью в нашей программе я бы назвал решение коренных, базовых проблем науки и техники.

С космическими исследованиями связано решение многих фундаментальных вопросов современной физики. Например, для развития ядерной физики огромное значение имеет изучение космических лучей. Это дает возможность ученым проводить по-

иски новых элементарных частиц, новых ядерных реакций.

Исследования, целью которых является познание Вселенной, ее строения и процессов, протекающих в ее просторах и на расположенных в ней космических телах, — одна из наиболее широких сфер исследовательской деятельности человека. За короткий срок космические исследования обогатили науку многими выдающимися открытиями в изучении Луны, ближайших планет, позволили узнать много нового о Земле как о космическом объекте.

В последние годы объектом изучения самых различных и, казалось, далеких друг от друга направлений науки стало наше Солнце и солнечно-земные связи. Объясняется это тем, что солнечная радиация оказывает значительное, а подчас решающее влияние на многие явления и процессы на Земле. Активность Солнца вызывает магнитные бури, нарушает радиосвязь, влияет на климат нашей планеты, на условия, в которых протекает жизнь органической материи. Некоторые ученые считают, что существует даже определенная связь солнечной активности с развитием многих заболеваний животных и че-

ловека. Поэтому исследовать Солнце и его влияние на процессы, протекающие на Земле и в ее атмосфере, — жизненно важно для всего человечества.

Каковы основные направления космических исследований в Советском Союзе?

С выводом в космос спутников, автоматических станций и пилотируемых космических кораблей космические исследования в СССР развивались в следующих трех основных направлениях: исследование околоземного космического пространства с помощью спутников, геофизических ракет и космических кораблей; исследование Луны и планет; медико-биологические исследования и полеты человека в космическое пространство.

Изучение космического пространства с помощью спутников началось 4 октября 1957 года. На первом этапе с их помощью исследовалось околоземное космическое пространство, изучались характеристики бортовых систем спутников, отрабатывались конструкции ракет-носителей. Запуском второго искусственного спутника Земли, на котором находилась подопытная собака Лайка, начались важные для будущих полетов медико-биологические исследования.

Большой объем исследований различного характера был выполнен при запусках беспилотных космических кораблей-спутников. На них шла отработка конструкции корабля, проверка средств жизнеобеспечения и аппаратуры возвращения корабля на Землю.

Исследования космического пространства с помощью искусственных спутников Земли вылились в специальную комплексную программу.

Число запусков спутников серии «Космос» приближается к тремстам пятидесяти. Наряду с полетами космических аппаратов в околоземном пространстве советская космическая программа важное место отводит изучению Луны и планет Солнечной системы, а также межпланетного пространства. Это изучение ведется с помощью автоматических межпланетных станций. Не исключается в дальнейшем и участие человека в научных исследованиях дальнего космоса, Луны и планет. Однако ведущая роль в этих исследованиях на настоящем этапе отводится автоматам. Они значительно дешевле пилотируемых и способны передать или доставить на Землю ценную научную информацию из таких районов космического пространства, где человек побывать пока не может.

Автоматические межпланетные станции серий «Луна» и «Зонд» выполнили большой объем исследований Луны, окололунного и межпланетного пространства, провели фотографирование обратной и видимой сторон Луны с различных расстояний, фотографирование Земли из космоса. Станции «Зонд» позволили отработать процесс возвращения на Землю космического аппарата, подлетающего со второй космической ско-

ростью, и испытать аппаратуру и другие системы межпланетных космических аппаратов.

Выдающейся победой советской науки и техники в канун 50-летия Великого Октября был полет «Венеры-4». 18 октября 1967 года впервые в истории исследования межпланетного космического пространства автоматическая станция достигла Венеры, совершила плавный спуск в ее атмосферу и передала на Землю результаты измерений основных параметров атмосферы планеты.

16 и 17 мая 1969 года был выполнен еще более сложный космический эксперимент — сначала станция «Венера-5», а затем «Венера-6» достигли планеты, совершили плавный спуск в ее атмосферу, выполнили обширный комплекс научных измерений и передали на Землю ценную информацию.

12 апреля 1961 года вошло в историю человечества как начало эпохи непосредственного проникновения человечества в космос. Утром этого дня с космодрома Байконур был запущен космический корабль «Восток», пилотируемый советским летчиком-космонавтом Юрием Гагаринным, который открыл эру полетов человека в космос.

С тех пор героическими советскими космонавтами совершено много выдающихся полетов на космических кораблях «Восток», «Восход» и «Союз».

Отработка систем нового советского космического корабля «Союз», а также выполнение в полетах ряда сложных экспериментов в последние годы явились важными шагами на пути к созданию орбитальных станций. Как развивается сотрудничество

УДЗЕЛЬНІК

ПАРАДА

ПЕРАМОГІ

Нядаўна савецкі народ урачыста адзначыў 25-годдзе вялікай Перамогі. У тым памятным 1945-м 24 чэрвеня адбыўся ў Маскве парад пераможцаў. Сярод тых, каму давялося ўдзельнічаць у ім, быў і гвардыі старшыня Аляксандр Мацкевіч, сялянскі хлопцёк з вёскі Забалёва Пухавіцкага раёна.

У складзе 3-й гвардзейскай танкавай арміі прайшоў ён дарогамі вайны ад Тулы да Прагі, удзельнічаў у баіх за Харкаў і Арол, фарсіраваў Днепр і вызваляў Правабярэжную Украіну.

У янах толькі пералётах не набываў начальнік радыёстанцыі камандзіра бригады гвардыі старшыня Мацкевіч. Быў ён тройчы паранены, але вяртаўся зноў у сваю бригаду.

Вестка аб капітуляцыі фашысцкай Германіі застала Аляксандра Уладзіміравіча ў Празе. Нарэшце выключыў ён сваю баявую рацыю і надзеў на галаву замест цяжкага танкашлема салдацкую пілотку, якая здалася яму лёгкай, як пушынка. Аб тым, што яму выпаў гонар удзельнічаць у парадзе Перамогі, даведаўся ўжо ў Вене, куды перадыслакавалася бригада.

— Выклікаў мяне каман-

дзір бригады, — успамінае Мацкевіч, — і гаворыць: «Ну, гвардзеец, пачынай да бляску свае ордэны і медалі, перадавай рацыю намесніку, а сам адпраўляйся ў штаб, паедзеш ад нашай бригады ў Маскву на парад!» Не мог гэтак паверыць, пакуль не сёў у поезд. Так я апынуўся ў складзе зводнага палка 1-га Украінскага фронту. У Маскве нам усім выдалі парадную форму. Да гэтага часу памятаю, як няўпэўнена адчувалі мы сябе ў ёй, чатыры ж гады не вылазілі з гімнасцёркі і шыняля, а тут раптам мундзір...

Размясцілі нас у казармах адной з воінскіх часцей і некалькі дзён праводзілі трэніроўкі на аэрадроме. Нашым батальёнам танкістаў камандаваў двойчы Герой Савецкага Саюза Драгунскі, а камандзірам зводнага палка быў камандуючы фронтам Маршал Савецкага Саюза І. Конев. Стараліся мы з усіх сіл: хацелася на парадзе прайсці як мага лепш.

Памятаю, 24 чэрвеня зраніцы ішоў дождж, але гэта не сапсавала нашага святочнага настрою, а ўся Масква ад малага да старога, лікуючая і святочная, у гэты дзень была на вуліцах і плошчах. Пасля парада нас, воінаў, абдымалі незнаёмыя людзі, клікалі ў госці, дарылі кветкі.



Пасля дэмабілізацыі паступіў Аляксандр Мацкевіч у Ленінградскую лесатэхнічную акадэмію. Пяць год вучобы — і вось малады спецыяліст прыехаў у сваю родную Беларусь. Працаваў дырэктарам Полацкага леспрамгаса. У 1959 годзе Мацкевіч накіроўваець на партыйную работу. У 1963 годзе яго прызначаюць намеснікам начальніка Упраўлення лесной прамысловасці Саўнаргаса БССР. Як павялічыць лясныя масівы, як правільна выкарыстаць лес, якую тэхніку лепш эксплуатаваць у лясной гаспадарцы — гэтыя і многія іншыя пытанні сталі галоўнымі ў жыцці былога гвардзейца-танкіста. Ціпер Аляксандр Уладзіміравіч — першы намеснік міністра лесной і дрэваапрацоўчай прамысловасці БССР.

На цывільным піжмаку капітана запаса А. Мацкевіча побач з баявымі ўзнагародамі два ордэны Знак Пашаны.

А. БЕЛАУСАУ.

НА ЗДЫМКУ: Аляксандр МАЦКЕВІЧ.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

19 июня 1970 года успешно завершился восемнадцатисуточный орбитальный полет космического корабля «Союз-9», который пилотировали Герой Советского Союза летчик-космонавт СССР А. Николаев и кандидат технических наук В. Севастьянов. Во время полета была выполнена большая и сложная программа научно-технических экспериментов, проведен комплекс медико-биологических исследований, проверена новая аппаратура и агрегаты в длительном космическом полете. В период полета и приземления вся аппаратура и системы космического корабля работали надежно. Материалы о новом достижении советской науки помещены на 1, 2, 3, 4 стр.

Среди тех, кто прошел торжественным маршем 24 июня 1945 года по Красной площади в Москве на параде Победы, был и гвардии старшина А. Мацкевич, парень из деревни Забалёво Пуховичского района. В составе 3-й гвардейской танковой армии начал он свой боевой путь от Тулы, форсировал Днепр и освобождал Правобережную Украину. Радостная весть о капитуляции фашистской Германии застала его в Праге. А после войны, закончив Ленинградскую лесотехническую академию, работал директором Полоцкого леспромпхоза. В 1963 году Мацкевича назначают заместителем начальника Управления лесной промышленности Совнархоза БССР. Сейчас Александр Владимирович — первый заместитель министра лесной и деревообрабатывающей промышленности БССР («УДЗЕЛЬНІК ПАРАДА ПЕРАМОГІ», 3 стр.).

Фельетон «НАВОШТА ПАПУГАЮ ПЕР'Е!» (5 стр.) раскрывает подлинное лицо и методы работы продажных писак из националистических листов.

Продав свое национальное достоинство, честь и совесть, они за сребреники ЦРУ клеветают на свою родную землю, народ, извращая и подтасовывая факты. Стоит только прислушаться к «солистам» газеты «Беларус», издаваемой в США, и канадского «Беларускага голаса», как становится очевидным, что песни они поют новые, но мотив остался старый, фальшивый, антисоветский. Однако напрасны их усилия. Впустую тратит американская разведка свои деньги на отщепенцев. Никогда попугаю не запеть соловодом.

Исполнилось 70 лет со дня рождения белорусского поэта Владимира Жилки. Свои первые стихи он печатал в Вильно в альманахе «Беларускія ведамасці» и газете «Наша думка». В 1927 году в Минске вышел сборник стихов В. Жилки «С полей Западной Белоруссии». Болезнь рано оборвала жизнь талантливого поэта. В этом году издательство «Беларусь» выпустило его книгу стихов, которую с радостью встретили любители белорусской поэзии («ЕН ЛЮБИУ ЖЫЦЦЕ», 6 стр.).

Значительный вклад в развитие отечественного искусства внес известный скульптор, живописец и график XIX века Михаил Микешин — автор памятника в Новгороде «1000-летие России». Кроме того, он известен как публицист и иллюстратор. Рисунки Микешина к произведениям Пушкина, Гоголя, Шевченко печатали многие русские журналы. В своем творчестве он постоянно обращался к родной Белоруссии, которую нежно любил. В его картинах — любовь к родному краю и сыновняя боль за нищую Белоруссию. Статья «НАШ ЛЕАНАРДА» (6, 8 стр.) рассказывает о жизни и творчестве выдающегося художника.

Чество Советского Союза в космических исследованиях с другими странами?

Разработана и в течение нескольких лет реализуется программа сотрудничества СССР с другими социалистическими странами, с Францией и некоторыми другими государствами в изучении космоса. Советские ученые и специалисты этих стран проводят совместные работы в области космической физики, связи, метеорологии, аэронавтики, космической медицины и биологии. Важнейшим результатом такого сотрудничества явились запуски спутников «Интеркосмос» («Интеркосмос-1» в октябре и «Интеркосмос-2» в декабре 1969 года). В разработке и создании научной аппаратуры для этих спутников принимали участие специалисты ГДР, ЧССР и СССР. В комплексных исследованиях, помимо космических лабораторий на орбите, принимали участие астрономические, геофизические и радиоастрономические обсерватории Болгарии, Венгрии, ГДР, Польши, Румынии, СССР и Чехословакии.

Успешно развивается сотрудничество Советского Союза и Франции. Проводится комплексное исследование геомагнитного поля и поведения ионосферы в магнитосферных точках Земли — в Архангельской области и на французском острове Кергелен (Индийский океан). Ведутся совместные ракетные метеорологические исследования на французском полигоне в Ландах и на острове Хейса (Земля Франца-Иосифа, СССР). Выполняются совместные эксперименты в области дальней связи с использованием искусственных спутников «Молния-1».

Какое влияние на развитие

науки и космонавтики окажут орбитальные станции?

Наш путь освоения космического пространства, как я уже говорил, — это путь решения коренных, фундаментальных задач науки и техники. Создание долговременных орбитальных станций как раз и является одной из таких задач. Опробованы не только многие операции, связанные с созданием и функционированием таких станций, но и создана первая в мире экспериментальная космическая станция. Произошло это 16 января 1969 года, когда на околоземной орбите были жестко состыкованы космические корабли «Союз-4» и «Союз-5».

С перенесением научных исследований и экспериментов в условия околоземного космического пространства открываются новые возможности в развитии геофизики, астрофизики, астрономии, медицины, биологии, космического технологического, бесспорно, обогатится новыми открытиями и научными достижениями.

Новый толчок получит и космонавтика. Орбитальные станции станут стартовыми площадками для полетов на другие планеты. На них будут обрабатываться системы кораблей, проводиться тренировки, здесь космонавты смогут проходить своеобразную «акклиматизацию», принимать участие в сборке и отладке межпланетных кораблей. Отсюда можно будет поддерживать связь с межпланетными аппаратами на большие расстояния. В отличие от станций космической связи, находящихся на Земле, здесь не будет радиопомех, не будет ветра и других природных явлений, мешающих работе наземных станций. Откроется возможность

использования лазеров для дальней космической связи.

Что в освоении космоса является определяющим: уровень развития ракетно-космической техники или выдвигаемые наукой задачи?

Ученые давно мечтали о том, чтобы вынести исследовательскую аппаратуру за пределы земной атмосферы. Астрономам атмосфера мешает наблюдать звездное небо, физикам — изучать первичные космические лучи. Подняться выше над планетой, оглядеть ее сразу всю, от края до края, увидеть общую картину развития атмосферных процессов на большом участке территории было страстным желанием многих специалистов, занятых изучением Земли и ее атмосферы.

Но до определенного времени эти потребности не соответствовали возможностям техники: не было транспортного средства для доставки научной аппаратуры на орбиту.

Развитие космической техники диктуется задачами научных исследований. В свою очередь, совершенствование ракетно-космических систем открывает новые возможности изучения Вселенной.

Не можете ли Вы назвать будущие направления космонавтики?

Одним из таких направлений, как мы уже говорили, является создание долговременных орбитальных станций. Этому направлению советская космическая наука уделяет большое внимание, поскольку окупаемая польза

от него будет значительной. Судите сами: орбитальные станции позволяют расширить научные исследования и наблюдения, принесут непосредственную пользу народному хозяйству, на них можно будет организовать и обработать технологично производства уникальных материалов и приборов, и, наконец, их можно будет использовать для подготовки и снаряжения экспедиций в дальний космос. Никакое другое направление космонавтики не способно обеспечить такой эффект и такую экономическую выгоду.

Будут продолжаться исследования Луны как с помощью автоматических средств, так и с участием человека.

По-прежнему важными направлениями космонавтики будут запуски автоматических аппаратов для исследования околоземного космического пространства и планет Солнечной системы.

Многие ученые говорят о необходимости создания астрофизической обсерватории на значительном удалении от Земли. По существу, это будет специализированная орбитальная станция узкого профиля, предназначенная для астрономических наблюдений и исследований, требующих исключительно высокой точности.

Надо отметить и такое важное направление, как создание прикладных космических аппаратов для нужд связи, навигации, метеорологии. В будущем оно получит большое развитие.

И, наконец, такое направление, как создание межпланетных пилотируемых кораблей. Какие бы сведения о планетах ни доставили нам автоматические аппараты, человек все равно не откажется от своей мечты побывать на планетах.



А. НИКОЛАЕВ (на переднем плане) и В. СЕВАСТЬЯНОВ на тренировках.

ТАК СОЗДАВАЛСЯ «СОЮЗ»

Подет космического корабля «Союз-9» успешно завершился. Много важнейших задач в освоении космического пространства решено с помощью кораблей «Союз». Стыковка и создание первой экспериментальной орбитальной станции, переход космонавтов из корабля в корабль через открытый космос, полет звездной эскадрильи...

Чтобы выполнить программу полета, которая стояла перед экипажем «Союза-9», недостаточно было изучить конструкцию корабля и его систем, освоить теоретические основы и методику исследований, наблюдений, экспериментов. Нужно было еще творчески переработать опыт предыдущих пилотируемых полетов, а еще лучше и самому обладать этим опытом.

Вот почему в качестве командира корабля выбрали одного из первых космонавтов — Андрияна Николаева, который непосредственно участвовал в подготовке всех космических полетов, в управлении ими, в анализе результатов. Более того, Николаев самым прямым образом причастен к созданию космического корабля «Союз», начиная с его проектирования.

Было так. Главный конструктор академик Сергей Королев пригласил несколько лет назад группу космонавтов в конструкторское бюро, чтобы ознакомить их с макетом нового пилотируемого корабля. Поехали Юрий Гагарин, Андриян Николаев, Валерий Быковский, Евгений Хрунов, Виктор Горбатко, Георгий Шонин и автор этих строк. Входим в экспериментальный цех. Нас встречает ведущий конструктор Евгений Александрович, или просто Женя, как мы его привыкли называть.

— Сергей Павлович немного задерживается, просит начинать без него, — говорит Евгений и подводит нас к сооружению необычной формы. Одно из них имеет форму шара, сочлененного с усеченным конусом. Другое напоминает огромную автомобильную фару.

Это были макеты обитаемых отсеков корабля — прототипа «Союза». Один из них, имеющий форму шара, служил тем, что мы называем сегодня орбитальным отсеком, другой был спускаемым аппаратом.

Космонавтам поочередно предложили посидеть в том и в другом, осмотреться, высказать свое мнение.

Первыми в макет спускаемого аппарата заглянули Юрий Гагарин и Андриян Николаев. И рассматривал через люк внутреннюю компоновку и прислушивался к тому, о чем говорили Юрий и Андриян.

Кабина спускаемого аппарата по внутреннему объему была несколько больше кабины космического корабля «Восток». Вверху размещены три кресла. Перед центральным — приборная доска, назначение многих приборов нам было пока неизвестно. В кабине два иллюминатора и впереди визир — оптический ориентатор. На центральном кресле установлены минипультные ручки управления.

Юрий и Андриян оживленно обменивались первыми впечатлениями, фиксировали себя в креслах с помощью привязной системы, пробовали дотянуться до различных приборов и пультов управления, изучали компоновку приборной доски, оценили обзор через иллюминаторы, прикидывали позу при перегрузках.

Космонавты закончили осмотр изнутри и стали рассматривать макет снаружи. Сразу же обратили на себя внимание выступающие через имитатор теплозащиты сопла двигателей. Двигатели для ориентации корабля?

— Нет, это двигатели системы управляемого спуска в атмосфере, — сказал Евгений.

Следующий отсек являлся макетом второй составной части корабля, предназначенной для отдыха экипажа и выполнения различных экспериментов.

Мы забрались внутрь и были поражены необычностью размеров отсека и его комфортабельностью. Можно было спокойно стоять во весь рост. По правому борту размещался диван. Напротив — сервант с вмонтированным пультом. Как потом выяснилось, он предназначался для управления рядом систем из орбитального отсека.

Над диваном висела картина, около серванта была расположена книжная полка с приспособлением для фиксации книг.

— Да-а, — удивленно и задумчиво протянул Юрий Га-

гарин. — В таком салоне можно жить и работать, как дома... неделями.

— Вот именно, — раздался со стороны люка знакомый голос. В корабль заглядывал Королев. — А ну-ка, вылезайте, побеседуем.

Мы покинули комфортабельный орбитальный отсек. Здесь же, в цехе, состоялась первая беседа с академиком Королевым о проекте «Союза». По многочисленным планкам Королев подробно рассказал о назначении корабля и в общих чертах о его компоновке и конструкции.

— Вам надлежит принять самое активное участие в его проектировании, — сказал он, обращаясь к космонавтам. — Вам же испытывать его и в полете.

Мы закидали Сергея Павловича вопросами.

— Многого от меня хотите, — сказал он. — Корабль только начал зарождаться, надо еще поработать. Может быть, не все получится так, как нам представляется сегодня, и мне бы хотелось услышать от вас первые впечатления и замечания, особенно по обитаемому отсеку.

Зная, насколько Сергей Павлович чутко прислушивается к замечаниям космонавтов, мы были осторожны в первых высказываниях. Вместе с тем, уже этот разговор стал началом трудной, кропотливой, до жути увлекательной работы.

По пути домой в автобусе не было обычного оживления. Каждый задумался о новом корабле, который даже в макетном исполнении был неизмеримо сложнее своих предшественников.

Вскоре после этой поездки была создана группа для подготовки к полетам на новом пилотируемом космическом корабле. В нее вошли Юрий Гагарин, Андриян Николаев, Борис Вольнов, Евгений Хрунов, Георгий Шонин, Виктор Горбатко. Несколько позже к этой группе были подключены Владимир Комаров, Георгий Береговой, Владимир Шаталов и Анатолий Филипченко.

Чтобы квалифицированно участвовать в создании корабля, досконально изучить его конструкцию и освоить теоретические основы будущих космических исследований, вся группа, кроме Комарова, Берегового, Шаталова и

Филипченко, уже имевших высшее образование, была направлена на учебу в Военно-Воздушную инженерную академию.

Наступили трудные дни: учеба в академии, изучение корабля «Союз», полеты, прыжки с парашютом, медицинские исследования, спортивные тренировки... В это же время Евгений Хрунов готовился в качестве дублера к полету на космическом корабле «Восход-2», а Юрий Гагарин, Андриян Николаев и Владимир Комаров вели большую общественную работу.

Несмотря на сложность обстановки, преподаватели академии не делали никаких скидок, поэтому бывали и тройки, бывали и незачеты, приходилось передавать предмет. Легко представить, какие трудности преодолевали космонавты, сочетая учебу, тренировки и освоение новой космической техники.

Не следует забывать также, что каждый имел семью, которая требует внимания, детей, которым необходимо общение с отцом. Инструкторский состав Центра подготовки космонавтов старался максимально оказать группе помощь в освоении систем корабля.

В 1966 году не стало Сергея Королева. Космонавты тяжело переживали утрату этого необыкновенного человека. Тогда новый космический корабль уже получал путевку в жизнь. Нужно было провести комплекс испытаний, в процессе которых, как во всякой творческой работе, иногда рождались новые конструктивные решения.

Космонавты были постоянными посетителями конструкторских бюро, испытательных лабораторий и производственных цехов. Любое теоретическое занятие, как правило, заканчивалось в цехе, где демонстрировалась конструкция систем, агрегатов и работа приборов.

Учитывая свой летный опыт, а также опыт орбитальных полетов, космонавты вносили существенные замечания по размещению приборов на доске, выбору органов управления и так далее. Это был единый творческий процесс, в котором инженеры-конструкторы и летчики-космонавты эффективно помогали друг другу.

Наряду с кораблем «Союз» создавались и тренировочные средства. Конструкторы отлично понимали, что у космонавта нет других средств освоить управление кораблем, кроме совершенных комплексов и специализированных тренажеров. Поэтому внутренний интерьер обитаемых отсеков строго соответствовал интерьеру реального корабля; работа систем на тренажере не имела отличий от систем, установленных на корабле, а в средствах визуального и телевизионного наблюдения имитировалась реальная динамика орбитального полета. Не были забыты и шумовые эффекты, воспроизводящие работу двигателей. Не хватало только перегрузок на участках выведения и спуска и невесомости на орбите.

После первых полетов корабля «Союз» стало очевидным, что функции членов экипажа необходимо дифференцировать. Сложность корабля и научно-экспериментальной программы требовали необыкновенно обширной разносторонности знаний, которой трудно было достичь одному человеку в приемлемо короткий срок. В связи с этим в качестве бортовых инженеров в состав группы были включены Алексей Елисеев, Валерий Кубасов, Владислав Волков и Виталий Севастьянов, имевшие опыт инженерной и исследовательской работы.

Непосредственная подготовка складывалась как бы из четырех частей: изучения окончательного варианта конструкции корабля; разработки полетной документации; тренировок на комплексных и специализированных тренажерах; медико-биологической подготовки.

Незаметно, в трудах и работах шло время, «Союз» превратился в действующий корабль. Была завершена подготовка к полету и экипажей новых кораблей.

Стартовали «Союз-1», «Союзы-2 и 3», «Союзы-4 и 5». Потом шестой, седьмой, восьмой. С их помощью было вписано немало славных страниц в историю развития космонавтики. И вот теперь успешно завершил сложную программу полета «Союз-9».

Ю. РОМАНОВ.
(ЛПН).

A Land Free from Unemployment

THE USSR is the first working people's state where private ownership of the means of production and the exploitation of man by man have been abolished. The right to work in the Soviet Union is not only guaranteed by law, but also by the entire economic system of society.

For almost 40 years people in the USSR have been free from unemployment. This is a great social achievement of the Soviet system. At present more than nine tenths of the able-bodied population are employed in the socially-owned economy, or are studying. Employment is close on 90 million, which is seven times more than before the Revolution.

Alongside the growth of employment we are regularly reducing the working hours. One of the first acts of the Soviet state was Lenin's decree on the eight-hour working day. Speaking of the importance of the Code of Labour Laws, which set the seal on the rights of the working people in the field of labour conditions and payment for work, V. I. Lenin stressed:

«Our adoption of a code of

BY ALEXANDER VOLKOV,
Chairman of the State Labour and Wages Committee of the Council of Ministers of the USSR

laws which firmly lays down the principles of labour legislation such as the eight-hour day at a time when in all other countries the working class is being heavily attacked is a tremendous achievement for Soviet rule».

At present the average working week in industry is only 40.7 hours. This means that the Soviet Union has one of the shortest working weeks in the world.

Arduous physical labour is being gradually liquidated through the introduction of highly productive machinery and techniques. Occupational health standards have been improved throughout the country. The USSR is among the countries with the lowest rates of occupational injuries.

Under socialism the incentive towards productive work is guaranteed by payment in accordance with the quantity and quality of the work done. Lenin regarded this principle of allocation of pay in accordance with

the work done as a powerful lever which supplements the revolutionary enthusiasm of the masses in the construction of communism. The Soviet Union is regularly increasing and improving the system. Wages and salaries are expected to grow 25 per cent on the average in the current five-year period. The incomes of collective farmers from the socially-owned enterprises will grow 40 per cent by the end of the current five-year period.

Payment in accordance with the work done is not the sole source of real incomes for the Soviet people, though it is a main source. A part of the national income goes to the people in the form of various benefits and services through the public consumption funds. These include first of all free education and medical services, pensions, sickness benefits, payments to mothers with many children, and to single mothers. Taking into account the payments and privileges from the public consumption funds, the wages and salaries of Soviet factory and office workers are increased by more than one third.

ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ

9 мая, в день 25-летия великой Победы над фашистской Германией, члены нашего общества «Восход» возложили венки на могилы советских воинов, похороненных на кладбище города Америкенфорт. Трудно описать волнение, охватившее всех присутствующих на этой торжественной церемонии. Вместе с нами были и наши дети.

Фотографии, которые я вам посылаю, сделаны 9 мая. На снимке справа в центре мой сын Рейнд.

Ташия КИПЕРС.

Голландия.



Сёлета чароды свету адзначалі вялікую дату — 100-годдзе з дня нараджэння У. І. Леніна. Я хачу расказаць, як святкавалі мы ў Мантывіда гэты выдатны юбілей. Была створана камісія, якая займалася падрыхтоўкай праграмы свята. Урачысты сход адбыўся 18 красавіка ў памяшканні тэатра, дзе сабралася вельмі довага нашых сучаснікаў.

З уступным словам звярнуўся да прысутных старшыня камісіі І. Станілюк. Затым выступілі старшыня Славінскага саюза М. Левічарскі і член армянскай арганізацыі Е. Дабрач, якія расказалі прысутным аб рэвалюцыйнай дзейнасці У. І. Леніна, аб улічыве яго ідэй на рэвалюцыйны і нацыянальна-вызваленчы рух, на барацьбу народаў за мір і дружбу.

Пасля ўрачыстай часткі адбыўся вялікі канцэрт мастацкай самадзейнасці, у якім выступілі прадстаўнікі культурных цэнтраў імя Горкага, Літоўскага і Армянскага. Усе калектывы выступалі ў сваіх нацыянальных касцюмах, і кожны нумар сустракаўся апладысментамі. Мне хочацца адзначыць, што 100-годдзе з дня нараджэння У. І. Леніна святкавалі не толькі сучаснікі, але і шырокая грамадская ўрэгвая, усе праграмаваны арганізацыі, культурныя цэнтры, прафсаюзы, кампартыя.

Урачыста адзначылі працоўныя Урэгвая і свята 1 Мая. Таварыства урэгвайска-савецкай дружбы правяло веча ў памяшканні тэатра «Галіпон». А нашы сучаснікі сабраліся ў Славінскім доме, дзе прысутнічалі і прадстаўнікі Савецкага палітства.

Міжнародны дзень салідарнасці працоўных урэгвайскі рабочы клас сустраў

над лозунгамі барацьбы за свае правы. З раніцы рабочыя і служачыя разам са сваімі прафсаюзнымі лідэрамі сталі прыбіваць арганізаванымі калонямі на плошчу перад парламентам. Тут адбыўся грандыёзны мітынг, на якім прадстаўнікі ад прафсаюзаў і Кампартыі Урэгвая выступілі з заклікам да адзінства дзеянняў камуністычнага і рабочага руху, супраць капіталістычнай эксплуатацыі, за памяншэнне ўмоў працы, за вызваленне ад засілля амерыканскіх манлаціў, супраць вайны ў В'етнаме, за мір ва ўсім свеце.

Свята прайшло вельмі добра. У гэты дзень усе прапрыемствы, фабрыкі, заводы, транспарт, кіно, тэатры, школы, магазіны, чыгунка не працавалі. Рабочы клас прадыманстраваў свайго сілу і згуртаванасць, і з гэтым, безумоўна, не могуць не лічыцца правяцкія колы.

Фёдар ЛЕВАНЮК.

Урэгвай.

С благодарностью подучаю и с удовольствием читаю газету «Голас Радзімы». Правда, некоторые номера теряются. Это очень обидно, особенно, если есть указание «Продолжение следует», а следующий номер не приходит.

С особым интересом читаю все, что касается моего родного Слуджа. В газете было очень интересное сообщение о слуджских сырах. Желало всем, кто их делит и кто их ест, доброго здоровья. Очень мне понравилась статья о слуджских сырах. Пусть их выпускают побольше. Они могут понадобиться и в Америке, т.к. наш президент Никсон предложил американцам экономить на еде.

Иван ГИЛЕВСКИЙ. США.

НАВОШТА ПАПУГАЮ ПЕР'Е?

Ёсць такая вясёлая і гарэзлівая песенька. У нас яе ўсе дзеці ведаюць. А ў песеньцы што ні радок, то пытанне. Навошта-хітравагае дзіцячае «навошта!» Вядома, маля — народ дапытлівы і цікаўны, ім усё карціць паставіць у тупік дарослага дзядзьку. Навошта трамваю рэйкі! Навошта папугаю пер'е!

Смешна, ці не праўда!

А бадай што і не. Калі задумацца сур'ёзна, дык у гэтым самым уедлівым пытанні пра папугаю, як кажучы філосафі, шмат здаровага сэнсу. Сапраўды, навошта папугаю пер'е! Мо' для таго, каб чалавек не прыняў яго, скажам, за салаўя! Перабытаць жа іх вельмі проста: мяркуючы па спевах, салавей уяўляецца людзям райскай птушкай. Але хто яго бачыў, таго салаўя! Ён не любіць кідацца ў вочы. Ну, а папугаю і не хацеў бы, дык убачыш, ён заўсёды на першым плане. У людзей жа сустракаюць па адзёжкі. І пакуль гэты фронт не раскрыве дзюбы, паспрабуй здагадацца, чаго ён варты. Аказваецца, ён проста сядзіць на дармавых харчах і паўтарае тое, чаму яго навучны гаспадар.

Так яно і на экзылі сярод бубурнацаў водзіцца. Узяць таго ж стасевага «Беларуса». Неспрактыкаванаму эмігранту, на якога Станкевіч з пагардай бургамістра глядзіць як на «беларускага цемняка», можа на першы погляд здацца, — газета як газета, не лепшая і не горшая, чым усе іншыя бульварныя скараспелкі. А працягае, што гэты лісток ЦРР, выбачайце, станкевічаў, прэтэндуе на нацыянальную дэмакратычную спадчыну, і зусім з панталыку сабецца. Ого! У Стася размах — будзь здароў. Абвясціць жа ён свайго «Беларуса» «прадаўжальнікам купалаўскай «Нашай нівы».

Ці канадскі «Беларускі голас». Чым не рэспектабельнае выданне! А поза якая — «беларускі незалежны часопіс». Ён такі ўжо незалежны, што дазваляе сабе часам канадскі ўрад дакараць. Хоць, шчыра прызнацца, што «Беларус», што «Голас», што хрэн, што рэдэка...

Дык вось, калі прыслухацца да салаўянага поствісту «змагароў за нацыянальную справу», не цяжка ўлавіць адзін і той жа антысавецкі матыў, які спадары «вызвольнікі» паўтараюць, як вышкеленыя папугаі. Асноўны іх рэпертуар складаецца са старых зайграных плацінак — «Беларусь, паняволеная Масквой», «Беларусь — калонія большавіцкай Расіі», «Гвалтоўная русіфікацыя беларускай нацыі», «Беларускі народ чакае вызвалення з Захаду». І далей у такім жа духу. Так што разнастайнасцю тэматыкі не пахваліся. Затое аргументы!..

Аргументы жалезныя. Тут трэба адзначыць два аспекты, прамінуць якія было б недаравальна: а) аргументаў шмат; б) яны заўсёды свежыя. Не здзіўлюся, калі вы запытаецеся: «Адкуль яны бяруцца!» Не паймае галавы, усё прасцей простага. Першакрыніцай для спадароў «нацыянальна свядомых беларусаў» на «вольным Захадзе» служыць беларуская савецкая прэса. Яны «творча» абскубаюць яе. Так сказаць, шчыра адрабляюць свой хлеб.

[Хаця наконт шчырасці ў мяне ёсць пэўныя сумненні, але аб іх потым]. Страшна падумаць, што было б са спадарамі, каб раптам, уявіце сабе, перасталі трапляць да іх у рукі савецкія газеты і часопісы. З імі здарылася б тое, што з нью-йоркскімі банкірамі ў чорныя гады вялікага эканамічнага крызісу. На што яны яшчэ прыдатныя! Лепш не наводзіць на горкія разважанні. З блізарукай бубурнацкай фантазіяй далёка не ўедзеш. Нават цяпер, калі ўсе пад рукамі, іх розуму хапае на самыя прымітыўныя частушкі, якія пародзісты папугаю і паўтараць не стане.

Але пра аргументы. Летась беларусы на Бацькаўшчыне адзначылі 25-годдзе свайго вызвалення ад гітлераўскіх захопнікаў. У гонар такой гістарычнай падзеі рашылі ўзвесці помнік. На дваццатым кіламетры шашы Мінск—Масква насыпалі Курган славы. На самай яго вяршыні падпіраюць блакіт неба чатыры шыты — сімвал чатырох франтоў, якія ачысцілі рэспубліку ад фашысцкай пошасці і «нацыянальна свядомых» прусакоў.

Помнік-то яно помнік, але які! Не, ніколі не дадумаецца! Дзякуй, спадары з Нью-Йорка і Таронта разгледзелі. «Беларускі голас», не сарваўшыся ні на адной ночце, выводзіць антысавецкія рулады: па-першае, Курган славы ўзведзены «па загаду Масквы», бо, бачыце, «мясцовыя ўлады БССР маюць права самай ставіць толькі помнікі-пагруддзі» і то не «ў публічных месцах» (!), па-другое, «скульптар выбразіў у помніку становішча Беларусі, прымушанай да пакоры і паслушства Маскве штыхамі расейскай арміі».

Нездарма людзі, светам цёртыя, гавораць: «Не вер самому сабе». Толькі ўсё ж, здаецца мне, задарма ахвяруюць доллары на ўтрыманне «незалежнага часопіса» яго даверлівыя чытачы. Тут якраз я хачу ўставіць слаўцо наконт шчырасці.

У савецкіх газетах шмат мастэрыялу было пра тое, як узводзіць Курган славы пад Мінскам. Пісалася, што людзі ў далонях неслі зямлю на Курган. З заводаў, устаноў, школ прыязджалі цэлымі калектывамі, і кожны мінчанін кінуў сваю жменьку зямлі на Курган, нібы часцінку свайго сэрца аддаў.

І такі факт праяваць! Гэта ж як здорава гучала б: «Сагнаныя з Менска беларусы [расейскае насельніцтва карыстаецца прывілежамі] пад нагляд расейскіх арміяў, бы тыя рабы Рыма, на сабе насілі цяжкую зямлю, узводзілі па загаду Масквы помнік свайго нявольні».

Ці ж не праўда, што фантазія «экзальтных журналістаў» упіраецца ў мутнае дно чарніліцы! Нават факт, як трэба, абсмактаць не могуць. Партачы, не работнікі.

Аднак вяршыня бубурнацкай логікі — гэта аргумент, выгаваны на піўных дражджах. Так, і да піва ўжо дабраліся. Ды з такога боку, што мы і не чакалі. Што складае падмурак незалежнасці дзяржавы! Не здагадаецца — піва! Пеністае, прасякнутае нацыяналістычным хмелем піва. Напрыклад, «баварскае», якое ў свой час у Мюнхене любіў пацягваць Стась. Піва, яно неабход-

ны прадукт для нацыянальнага самаўсведамлення.

А хіба мы тут, у Беларусі, можам пахваліцца «нацыянальнай свядомасцю»? Дзе там! У нас п'юць якое піва! «Маскоўскае», «жыгулёўскае», «рыжскае». Ці ж гэта не лішні доказ, што мы «паняволеныя Масквой»? Праўда, часам здаюцца адступленні ад правіла. Як піша той жа «Беларускі голас», аднойчы «нехта з больш разумнадумуючых людзей здагадаўся даць новаму гатунку піва назоў хоць горада, у якім яно вырабляецца, калі ўжо не можна даць нацыянальнага назова краіны».

Растлумачу: гутарка пра піва «лідскае». Я не ведаю, што сталася з тым смелым «разумнадумуючым» чалавекам [кажучы, яго з Ліды саслалі ў Мінск піва варыць!], але назва «лідскае» так і засталася. Ва ўсякім разе афіцыйнага загаду Масквы аб скасаванні назвы і перайменаванні «лідскага» піва ў «яраслаўскае» пакуль не было.

І зноў не магу абысці маўчаннем няшчырасць спадароў дабрадзеяў, нашых заступнікаў. З гэтым півам таксама выйшла прыкрая недакладнасць. А ўсё з таго, што «вызвольнікі» працуюць па прынцыпу: што ўбіў, тое і ўехаў. Скачучы па вяршках, як бльха, а капні ледзь глыбей, выйшла б на яву, што ў нашых магазінах нароўні з «маскоўскім» прадаецца і «беларускае», і «мінскае» піва. Даўным даўно. Так што тут канцы з канцамі не сыходзяцца.

Але наогул справа з русіфікацыяй бровараў у Беларусі выглядае куды больш складанай, чым гэта здаецца «нацыянальна свядомым» замежным дэгустатарам. Што з таго, калі мы, нарэшце, дабіліся свайго «нацыянальнага назова» для пары гатункаў піва. Усё гэта — толькі гадзіны выгляд, скажу я вам. Думаецца, што «лідскае» піва—гэта лідскае, а «беларускае» — беларускае! Дудкі! Усё адно маскоўскае. Так сказаць, па свайму зместу.

Піва з чаго вараць! Во-во, з ячменю. А ці ведаеце вы, які ячмень сеюць у Беларусі! У тым вась і справа! «Маскоўскі-121». Летась 15 тысяч гектараў засеялі гэтым гатункам, а сёлета аж 200 тысяч ахнулі. Спецыялісты сцвярджаюць, што ячмень «маскоўскі» надта ж ураджайны [камуністы ўмеюць прапагандаваць!] І таму ў будучым годзе ён украініцца ўжо на 700 тысяч гектарах. Скажыце, што гэта, як не русіфікацыя беларускай вёскі, а заадно і піўных!! А спадары вызвольнікі на экзылі раяць піць піва «лідскае». Слухайце іх! Яны і не тое набаяць.

Як ні круці, а ад праўды нікуды не дзенешся абдзяліў бог розумам вызвольных папугаю. Пярэстае нацыянальнае апярэнне іх не можа скрыць тупой абмежаванасці мыслы і мізэрнасці пачуццяў, нікчэмнасці ўсёй іх «вызвольніцкай» мітусні. Калі падводзіць пад гэта філасофскую базу, дык тут усё заканамерна. Папугаю, прывезены з-за мора, хутка забывае песні свайго краю. Ён ахвотна паўтарае нават непрыстойнасці, каб толькі дагадзіць хлебадаўцам.

В. МАЦКЕВІЧ.

НЕ ОБОЙТИСЬ БЕЗ РУССКОГО ЯЗЫКА...

«Мини-русин» — так назвал свою систему ускоренного изучения русского языка один из преподавателей технического университета в Ганновере Зигфрид Хальбауэр. В своей книге «Русский язык для ученых и инженеров», изданной недавно мюнхенским издательством «Хуберферлаг», автор признает, что в наше время ни один сколько-нибудь серьезный исследователь или практик не может обойтись без знания русского языка. Это объясняется тем, что более половины всех научных работ мира по всем областям знаний, особенно техническим, издаются ныне на русском языке. Поэтому в США, например, систематически и полностью переводится на английский язык 160 советских специальных журналов. Однако на столы немецких специалистов они попадают с таким запозданием, что часто уже теряют свою ценность.

Основной «секрет» системы Хальбауэра заключается в том, чтобы отобрать для изучения лишь минимум самых необходимых слов и наиболее важных грамматических правил. Для этого с помощью электронно-вычислительной машины был произведен отбор таких слов по пяти отраслям знаний: «Общее природоведение», «Техника», «Математика», «Химия» и «Гидравлические машины». После соответствующей обработки с помощью ЭВМ этого лексического материала оказалось, что для раздела «Математика» наибо-

лее характерны 202 слова, а специальность «Турбостроение» нуждается в 215 неизменно повторяющихся терминах и понятиях. Вот эти слова и должен изучить тот, кто желает работать с русскими изданиями по своей узкой специальности. «Чем уже специальность, тем ограниченной необходимостью запас слов, — замечает автор этой системы. — Так, например, специалист по турбинам с помощью этих 215 слов поймет 67 процентов текста, остальные 33 процента являются иностранными словами, звучащими на всех языках одинаково, например, «интеграл», «бетон» и т. д.»

Весь такой курс рассчитан на одиннадцать дней. «Мини-грамматика состоит всего из 12 кратких таблиц. Автор этой системы поясняет, что речь идет лишь о работе со специальной литературой в определенной области. Тот же, кто желает научиться бегло говорить или писать по-русски на бытовые темы, может с помощью этого метода при ежедневных занятиях по 9 часов справиться с задачей за полгода. «После чего, — заключает автор, — каждый сможет не только заказать себе обед, но и объясниться русской официантке в любви на ее родном языке».

Надо сказать, что система Хальбауэра кажется безусловно, заманчивой, но, увы, не может, конечно, заменить настоящего фундаментального изучения языка. С одним положением Хальбауэра можно согласиться безоговорочно: ни один ученый не может обойтись сегодня без знания достигнутой советской науки.

Б. НЕПОРОЖНЫЙ.

ЁН ЛЮБІЎ ЖЫЦЦЁ

ДА 70-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ УЛАДЗІМІРА ЖЫЛКІ

Сёлета чытачы і аматары беларускай савецкай паэзіі шырока пазнаёміліся з творчасцю Уладзіміра Жылкі — нядаўна выйшла з друку яго кніжка «Вершы» са змястоўнай прадмовай Уладзіміра Калесніка.

Нарадзіўся Уладзімір Жылка 27 мая 1900 года ў вёсцы Макашы, якая знаходзіцца ў 15 кіламетрах ад станцыі Гарадзея (Нясвіжскі раён Мінскай вобласці). У 1914 годзе скончыў местачковае вучылішча ў Міры і пераехаў у Мінск да бацькоў, якія перабраліся да таго часу ў горад з усёй сям'ёй. З Мінска юнак едзе ў Багародзіцкае сельскагаспадарчае вучылішча Тульскай губерні. Пасля Вялікага Кастрычніка працуе аграномам на Міншчыне. У часы беларускай акупацыі ён цесна звязаны з Міхасём Чаротам — падпольшчыкам — рэвалюцыянерам.

У гэты час Уладзімір Жылка цяжка захворвае на сухоты і перабіраецца да сваякоў, пад Гарадзею. Рыжскі мір падзяліў Беларусь папалам: хворы паэт застаўся ў заходняй частцы нашай краіны. Крыху ачуняўшы, ён наладжвае сувязь з прагрэсіўнай беларускай прэсай у Вільні, друкуецца ў альманаху «Беларускія ведамасці» і газеце «Наша думка», якія выдаваў і рэдагаваў гісторык і літаратуразнаўца Максім Гарэцкі. А пасля — праца ў Вільні, пераезд да сваякоў у Каўнас (Літва), пазней у Латвію, дзе вучыўся ў Дзяржаўнай беларускай гімназіі ў Давінску (Даўгаўпілс). Адуль ён накіроўваецца ў Прагу. Чэхаславацкі ўрад вызначыў некалькі стыпендыяў для заходнебеларускай моладзі, і Уладзімір Жылка скончыў гісторыка-філалагічны факультэт Карлава ўніверсітэта.

У 1926 годзе Ул. Жылка вяртаецца ў Мінск. Яго прынялі ў Мінскую філію «Маладняка». Трэба сказаць, што з 500 членаў гэтай арганізацыі, якія знаходзіліся ў Мінску, Ленінградзе, Маскве, Смаленску, у беларускіх акруговых гарадах, вышэйшую адукацыю мела нязначная частка людзей. Таму да Ул. Жылкі, высокаадукаванага чалавека, цягнулася літаратурная моладзь і атрымлівала ад яго карысныя парады, таварыскую дапамогу. Асабліва гэта праявілася ў другой палове 1927 года, калі паэт працаваў у газеце «Звязда». Амаль праз кожны дзень дзён выходзіла старонка «Літаратура — крытыка — мастацтва».

У пачатку лістапада 1927 года я разам з Сяргеем Дарожным і Сцяпанам Ліхадзіеўскім прыйшлі ў рэдакцыю газеты «Звязда». Мы прынеслі Ул. Жылку свае вершы. Дзень быў дажджлівы, хмуры, але ў рэдакцыйным пакоі было светла, цёпла і ўтульна.

Паэт сядзеў у накінутым на плечы паліто. Яму нездаровілася. На стала ляжаў стос карэктурных адбіткаў. Наша гаворка закранула апошнія літаратурныя навіны. Хутка мы сталі чытаць свае вершы. Ул. Жылка рабіў трапныя і шчырыя заўвагі, і так далікатна і асцярожна, што нам не давялося чырванець за свае недапрацаваныя радкі. А колькі ў мяне было радасці, калі мой верш пасля перапрацоўкі паэт ухваліў, прапанаваў да друку.

Хвароба давала аб сябе знаць. Паэт пакінуў працу ў рэдакцыі, лячыўся. Яго ўжо рэдка можна было сустрэць на вуліцы або ў Доме пісьменніка. Памёр ён ад сухотаў 1 сакавіка 1933 года.

Хворы, зняможаны паэт, знаходзіўся ў пачатку дваццятых гадоў у глухой вясковай мясцовасці, акупіраванай беларусамі, не мірыўся з пакут-

лівай рэчаіснасцю і палымным словам клікаў да барацьбы:

Хлопцы, хлопцы — на змаганне!
Гэй, крыўдзіцель, вораг, — прэч!
Нездарма каваў я зрання,
Нездарма навостан меч.

Паэт верыў, што нават тады, калі яго не стане, яго праца не прападзе дарма:

Мой меч зіхціць
непераможны, востры.
Змагуся сам — дык
сотням перадам.

Прыезд у Савецкую Беларусь, кілючае жыццё маладога Мінска, новае літаратурнае асяроддзе будзілі ў душы паэта вясеннія настроі і матывы, прымушалі забыцца на цяжкую хваробу:

Іду я па росным зялёным
каберцы,
І песня ад шчасця
ў знямозе нямею,
І сэрца, як сонца, і сонца,
як сэрца,
Сусветнае сэрца гарыць,
палымнее!

Творчасць Ул. Жылкі напоўнена характам любві да чалавека і прыроды, прасякнута рамантычным узлётам, няспынным пошукам праўды і шчасця.

Жыццё яго было вельмі кароткім. Творчая спадчына распаўсюлена. Нязначная частка яе знойдзена ў бібліятэках і архівах. Вершы Ул. Жылкі змяшчаліся ў прагрэсіўным і падпольным друку ў Вільні, у пражскіх беларускіх выданнях. Кніжкі «Уяўленне» (Вільня, 1923), «На ростані» (Вільня, 1924) былі аб'яскрылены жорсткай цензурай.

Зборнік вершаў «З палёў Заходняй Беларусі» (Мінск, 1927) прынес паэту вялікую радасць. Лірыка Ул. Жылкі атрымала заслужанае і пачэснае месца ў нашай паэзіі.

С. ШУШКЕВІЧ.



Цёпла прымаюць гледачы вытпленні садзёркі народнага хору Брэсцкага абласнога савета прафсаюзаў Надзеі СРАМУК. Цяпер яна вырашыла ўдасканаліваць свой талент: стала студэнткай дыржорска-харавага аддзялення Брэсцкага музичнага прывіліжана.

ВЫДАЮЦА ЗА РУБЯЖОМ

Саюз пісьменнікаў рэспублікі адправіў у Берлін партрэты беларускіх празаікаў. Яны будуць выкарыстаны для ілюстрацый выпускамай на нямецкай мове анталогіі беларускага апавядання.

Выдавецтва «Фольк унд вельт» не першы раз звяртаецца да твораў беларускай літаратуры. Тут ужо выйшлі зборнікі народных казак і раман Янкі Брыля «Птушкі і гнёзды». Новае выданне пазнаёміць нямецкіх чытачоў з творчасцю беларускіх навілістаў ад сярэдзіны XIX стагоддзя да нашых дзён.

Гэта — адна з чатырох анталогій беларускай літаратуры, якія выдаюцца сёлета за рубяжом. У Індыі выходзіць вялікі зборнік навед. У яго ўвойдуць творы 19 пісьменнікаў.

«НАШ ЛЕАНАРДА»

ПРАЦЯГВАЕМ ПУБЛІКАЦЫЮ АБ НАШЫХ СЛАВУТЫХ ЗЕМЛЯКАХ. СЕННЯ МЫ РАСКАЗВАЕМ ПРА ВЫДАТНАГА МАСТАКА XIX СТАГОДДЗЯ БЕЛАРУСА МІКАЛАЯ МІКЕШЫНА.

«Калі 15 год назад мне выпала быць на радзіме, у Беларусі, і трапіць у такі заштатны гарадок, роўнага якому па беднасці, нудзе, бруду наўрад ці знойдзеш ва ўсёй нашай матушчэ Рэсіі», — гэтымі радкамі пачынаецца апісанне малюнка Міхаіла Мікешына «Сцяна даўнейшага рэкруцкага набору. Клімавічы, 1865 год», якое зрабіў мастак на просьбе ілюстраванага часопіса «Пчела», змясціўшага рэпрадукцыю.

Мікешын добра ведаў сваю бедную радзіму, і пакуты народа болей адчукаліся ў яго сэрцы. Афіцыйна прызнаны і на дэя ўдачлівы мастак, ён шмат сюжэтаў прысвяціў простым сялянам, іх нялёгкай долі.

Дзяцінства будучы мастак правёў у горадзе Рослаўлі.

«1812 год у нас у Беларусі назвалі «спусташальным годам», і сапраўды, для нашага роду, Мікешыных, гэты год сцёр увесь дастатак нашай сям'і».

Нарадзіўся я ў 1835 годзе, гэта значыць 23 гады пасля 1812 года, ад бацькі і маці, якія былі сведкамі і ўдзельнікамі гэтага года. Маці мая Ганна Дамітрыўна паходзіла з польскага роду Барташэвіч-Адаляневіч і выходзіла ў адным з лепшых інстытутаў для дзяўчат у Варшаве.

Жыхары Варшавы радысна сустрэлі Напалеона. Быў дадзены баль у памяшканні таго інстытута, дзе толькі што закончыла сваю адукацыю і выхаванне 16-гадовая самая

прыгожая з усіх сваіх равенніц дзяўчына Ганна, а пасля мая маці Ганна Дамітрыўна, Янчэ раніцай да іх з'явіўся маршал Нэй з падарункам — скрыні з доўгімі бальнымі парыжскімі пальчаткамі, і прапанаваў іх усім выхаванкам. На самым балу, дзе быў Напалеон, Нэй і світа яго, Напалеон пажадаў, каб яму прадставілі самую прыгожую з дзяўчат. Гэта выпала на долю Ганны, якую падвялі да Напалеона. Напалеон уручыў ёй чайную ружу. Затым прыехала за Ганнай яе маці (мая бабка), пераапрунула яе хлопчыкам, захутала да непазнавальнасці, і з рознымі цяжкасцямі яна была прывезена ў Рослаўль. У 1812 годзе з ёю і ажаніўся 22-гадовы малады чалавек, мой бацька, Осип Ягоравіч Мікешын.

Бацька мой у 1867 годзе, амаль паміраючы, развітваючыся са мной, аддаў мне свой кінэны гадзіннік, з якім я не разлучаюся, паколькі ход яго да гэтага часу дакладны і добры. Ён даволі вялікі, срэбраны, з гадзіннікавай, мінутнай, дзённай стрэлкамі. На адвароце, з вонкавага боку, у цэнтры залатая або залочаная пласцінка з лічбай «1812», а вакол — подпіс: «Ад палкоўніка партызанскіх каманд Фігнера». Янчэ віжэй: «Партызану Рослаўльскай коннай дружыны Осипу Ягоравічу Мі-

М. МІКЕШЫН. Сцяна даўнейшага рэкруцкага набору. Клімавічы, 1865 г.

кешыну». Гэты гістарычны прадмет склаў сямейную рэліквію майго роду: ясна, чый я сын, і вось што магу перадаць аб мамі бацьку».

Да васьмігадовага ўзросту хлопчык выходзіў дома, а затым быў аддадзены ў народнае вучылішча горада Рослаўля.

З вялікай цеплынёй і ўдзячнасцю ўспамінаю Міхаіл Мікешын старую няньку Ган-

ку, якая пестіла свайго Мішачку:

«Здаралася, што ў вучылішчы садзілі мяне ў цёмны і сыры карцэр, без абеда і прытым — загадзя адлупцаванага. У гэтыя дні, прызнацца, не рэдкія. Ганцы аб спасцігным мяне горы паведаляў адзін мой таварыш, бедны Лаўрык, які жыў на сусядзтву з нашым садам у паўразбуранай хаціне. Як толькі Ганка атрымлівала такую вестку, адразу ж накіроўвалася да месца майго зняволення, садзілася ля парога дзвярэй і ўжо не адыходзіла, хаця б тэрмін зняволення працягваўся цэлы дзень. Мяне, зразумела, праз некалькі гадзін пачынаў

даймаць голод, але воннаў або якіх-небудзь адтулін у карцэры, акрамя зачыненых дзвярэй, не было. Над дзвярыма была невялікая шчыліна, не шырэй адной трэці палі. Здавалася, якую прарызію можна было прасунуць праз такую шчыліну? Любоў маёй мілай няні бліскача вырашыла гэтае пытанне, і я быў кожны раз вельмі добра накормлены. Яна з'яўлялася з гарачымі смачнымі блінамі і, мацаючы іх у гарачае масла або смятану, лёгка перадавала іх мне праз вузкую шчыліну, стараючыся ў той жа час развесіліць мяне, расказвала казкі, якія былі мне вядо- (Заканчэнне на 8-й стар.)».



— НЕ ЖЕЛАЕТЕ? У меня тут НЗ... Правда, водка... Я выпью... Если бы вы знали, какая тут тоска... Мне скоро пятьдесят... Иду под уклон, жизнь прожита. А чего достиг? Русский человек, дворянин... Я понимаю, вам это смешно слышать — дворянин! Сижу в Берлине... Всю жизнь делал не те ставки... Государю императору дали под зад... В 1918-м соблазнился Савиновым, влез в Ярославский мятеж. Командовал полковник Перхуров. Казалось, орел! А орлу сначала выщипали хвост, потом оторвали голову... Надо было жить, скрывать свое происхождение... Дослужился у большевиков до генерал-майора... Все в порядке. А тут война. Я заместитель начальника штаба армии. Немцы в Смоленске, под Киевом, немцы во всей Европе. Казалось, вот мой идеал — Адольф Гитлер! А его скоро загонят в мышеловку... Несчастный дурак!

Орлов встал, руки по швам, спокойно, твердо возразил: — Я вас прошу — не надо так говорить! Мы солдаты, не лакеи. Это только лакеи сплетничают про хозяев...

— Я пошутил, господин Орлов... Давайте выпьем.

— Я пропущу, Федор Иванович, не хочу мешать коньяк с водкой. Господин Астафьев сейчас принесет...

— Дождайся! Он у своей канарейки... Русский из Бордо... Ты с ним поаккуратнее. Большая сволочь. Мы с тобой из России, а он из Бордо... Скажи, боишься смерти? Только не ври...

— Как сказать... Боюсь...

— Спасибо! Молодец! Выпей! Ты хороший человек, Орлов. Все врут: «Не боюсь!» А все дрожат, Трусы. Знаешь, как наш шеф боится. На ночь молится. Сам видел. Крестится, крестится и все шепчет: «Господи, господи...» И я боюсь! Все будет, а меня не будет. Это ужасно. Понимаешь, вот этот стол, стулья будут существовать, а меня не будет...

Вошел Астафьев. — Сейчас принесут. Увидел, что Трухин совсем захмелел.

— А не пора ли нам, ваше превосходительство? Мой папа иногда говаривал: «Дорогие гости, вам хозяева не надоели?»

— Ну, где ваша канарейка? Астафьев подал Трухину мундир.

— Идемте, Федор Иванович. Тем более что к господину Орлову скоро пожалует супруга, Алексей Иванович не видел жену много лет. Трухин никак не мог пощипать рукой в рукав.

— Сочувствую... Я тоже мою законную не видел много лет. Надоели здешние верхушечки. Это очень приятно... После долгой разлуки. Трухин неожиданно зашел: «Сперва неловко как-то было и не хватало нужных фраз...»

Астафьев напаял на него мундир, бесцеремонно потянул к двери.

— Ауфвидерзейн, господин Орлов... Попили, Федор Иванович, пошли...

Вошла Кира. Видимо, сначала она даже не поняла, куда она попала, — с удивлением посмотрела на власовцев. Орлов помог довести Трухина до двери.

— До свидания, Федор Иванович. — Подожди, Алексей Иванович, я должен представиться... Честь имею, Трухин, Федор... Гимназист... Пардон, фрау... Совет да любовь.

И зашел: «Потом она сказала мило...» — Я сейчас, Кира, сейчас... Только провожу. Наконец-то захлопнулась дверь за гостями. «Это не номер, а камера для наблюдения».

— Алеша, как ты мог!

— Я тебе все потом объясню... Ты должна меня понять. «Господи, как ей рассказать?»

— Алеша, как ты мог!

— Подожди, я оденусь...

Орлов схватил немецкий мундир. Кира увидела мундир, стала как мел.

— Как ты мог?

«Как ей объяснить? Как?» Резко распахнулась дверь. Вошла Козихина. Игриво улыбнулась, стрелнула глазами.

— Просили добавить, наше благородие...

— Кира, подожди!

Кира крикнула от двери: — Живи в этой мерзости!..

Живи... Живи...

Орлов бросился за ней, кивнул на ходу Козихиной: «Принесла вас нелегкая!»

ко мне: — Павел Михайлович, проследите, чтобы все сделали в наилучшем виде.

Трухин, подав мне руку, с умишкой сказал:

— Вы уж постарайтесь, голубчик, чтобы все в наилучшем.

Мы ехали на грузовике — Астафьев со своей подружкой, похожей на мальчика, — она всю дорогу тихонько плакала, — два солдата из коммандантского взвода и незнакомая женщина в черном платье и в черном платке, повязанном по-монашески. Алексей Иванович сидел, положив руку на гроб. Глаза у него были сухие, за всю дорогу он не произнес ни одного слова.

Кире похоронили на клад-

том принялся бранить всех этих: «Ненавижу всю эту сволочь! Власова ненавижу. Трус и немецкий холуй». Про вас, Павел Михайлович, так и сказал: «Я его все равно убью...» Вы уже извините меня, но это не я, а он говорил. А потом про себя: «Я дурак, у меня в башке плесень на мозгах». Потом опять про Власова: «Он жадный! Развратник...» Рассказал, как недавно из Югославии какой-то царский генерал привез много ценностей, какой-то фонд. «Ты бы видела, Клаша, как Власов на эти драгоценности смотрел! У него слюнки текли, как у голодной бешеной собаки. Он их обязательно украдет. Даже Трухин предложил драгоцен-

метенный дворик, окруженный глухой стеной из темно-красного кирпича высотой метров в пять. На стене, середина которой облицована стальным цитом, что-то вроде прибора для измерения роста, как на призывном участке. Говорят, ведут после допроса к этому прибору. Поставят спиной к планке, а дежурный ротенфюрер, сидя в удобном кресле, нажмет спусковой крючок пристрелянной винтовки. Прозвучит выстрел, которого ты не услышишь...

Или попадешь в Маутхаузен, в Дахау, Терезиенштадт, в Равенсбрюк, Треблинку, Майданек, в Бухенвальд — проклятых мест много...

Плен есть плен!

Двое суток товарный вагон, в котором везли Михаила Федоровича Луккина и других генералов и офицеров, болтался по Германии, стоял подолгу на запасных путях. Иногда удавалось определить место, где находились, — ночью были в Ганновере, а в полдень очутились в Кельне.

На станциях из вагона не выпускали, не открывали двери. Два раза дали есть — просунули корзинку с бутербродами, каждому по штуке: серый черствый хлеб с маргарином. Не то в Бонне, не то в Кобленце подали два ведра дурно пахнувшей воды.

На рассвете третьих суток высадили на какой-то станции, и, как всегда, не на главном вокзале, а на товарной. Название узнать сразу не удалось, поскольку ни складов, ни домов не оказалось — одни развалины.

— Товарищи, где это мы?

— Похоже, в Баварии...

Погнали через город — город, каких в Германии много: узенькие средневековые улочки, дома под черепицей. Народу на улицах мало, все больше женщины да подростки. Разглядывают колонну, но уже не как в 1941 году — тогда и мужчин было много, нахально кричали, бранились, плевались, весело переговаривались между собой, показывали пальцами. Сейчас смотрят хмуро, даже испуганно, никто не говорит ни слова — посмотрят молча, торопливо обгоняют, ныряют в подъезды.

Город прошли быстро, окрана все время подгоняла:

— Шнель! Шнель!.. Но и охрана уже не та, что осенью сорок первого.

Тогда охранники веселились, как могли, тех, кто, выбившись из сил, отставал, пристреливали со смехом:

— Одним Ивановом меньше, земли больше...

Сейчас охранники злые, орут по каждому поводу, но не стреляют. А один, когда вышли из городка, почувствовал:

— Трудная дорога...

Дорога действительно трудная — лесная, все в гору да в гору. Дышать трудно, — видно, высоко забрались.

Впереди выросла крепостная стена.

— Ничего себе стенка, — угрюмо произнес верный, неразлучный друг Михаила Федоровича генерал Прохоров. — Не перепрыгнешь.

— Ласточкино гнездо, — иронически заметил генерал-майор Снегов. — Одно слово — курорт.

Прошли по мосту, перекинутому через глубокий ров, — метров десять, не меньше, — и открылся старинный замок с башенками, узкими оконцами.

— Прибыли!

— Где это мы?

— В средневековье, — сострил Снегов.

Появился комендант с переводчиком.

— Ахтунг! Вы находитесь в крепости Вюльбург. Порядок в моем лагере следующий...

Плен есть плен...

Попадется иной раз сосед по бараку, по нарам — и неопрятен, и болтлив, и циничен, любит рассказывать всякую похабную, врет — люди есть всякие.

(Продолжение следует).



Старик портье стоял к лифту спиной, выписывал счета. Он не видел, как что-то большое пролетело за сетчатой шахтой. Он только услышал: что-то упало со страшным мягким стуком. А как летел, с грохотом ударяясь о перила, поднос, портье видел.

Потом донесся крик, страшный, леденящий душу женский крик:

— Варя! Варенька!..

По лестнице бежала хорошенькая официантка из остробочих, в кружевном переднике, с наколкой. На последнем марше ее обогнал офицер.

Портье заковылял на костылях, заглянул за лифт — офицер стоял на коленях перед мертвым искалеченным телом.

Официантка сидела на ступеньках, плакала.

Погас свет. Начался воздушный налет.

Кто-то кричал у подъезда: — Ахтунг! Ахтунг!

ИЗ ВОСПОМИНИИ АНДРЕЯ МИХАЙЛОВИЧА МАРТЫНОВА

Самое деятельное участие в похоронах Киры принял Жиленков. Он помог раздобыть хороший гроб и цветы, а это в Берлине летом 1944 года сделать было нелегко.

Перед выносом тела из морга приехали Власов и Трухин.

— Я понимаю твою горе, Алексей Иванович, — сказал Власов. — Но ты не падай духом. Для тебя самое главное сейчас работа, она поможет тебе преодолеть несчастье.

Он говорил долго, ему, видно, нравилось изображать себя заботливым, внимательным «отцом-командиром», тем более что около крутились корреспонденты из «Добровольца».

Трухин трезвый, опрятно одетый, равнодушный, открыто скучал — ему не терпелось поскорее дожить до обеда, когда можно будет опрокинуть в себя умиротворяющую душу жидкость.

Он не выдержал, перебил Власова, запутавшегося в своей длинной речи.

— Андрей Андреевич, вы не забыли, что у нас совещание?

— Помню, помню, — спохватился Власов. — Не отчаивайся, голубчик, — явно подражая кому-то, произнес он на прощанье и обратился

к бице неподалеку от Добендорфа, на участке, отведенном для русских офицеров.

Алексей Иванович помог снять гроб с машины, нес его вместе со всеми до узкой, экономно вырытой могилы — все молча, без слез. Подружка Астафьева, — я узнал, что ее зовут Клава Козихина, — тоскливо сказала поручику:

— Господи, что же он молчит!

Когда гроб опустили и солдаты вооружились лопатами, Козихина истерично крикнула:

— Подождите!

Она подошла к краю могилы, плача, кинула горсть сухой, пыльной земли на гроб и сердито приказала Орлову:

— Бросьте! Нельзя так...

Орлов послушно исполнил ее требование и отошел в сторону.

Солдаты быстро закидали могилу, похлопали лопатами по маленькому холмику, покурили и пошли к машине. Астафьев с трудом увел Козихину — плакать она уже не могла, ее одолела нюта.

А Орлов все сидел у чужой могилы. Я подошел к нему.

— Пойдем, Алексей Иванович... Надо ехать...

Он решительно поднялся.

— Надо так надо.

Подошел к могиле Киры, постоял и пошел впереди меня. У ворот он повернулся ко мне:

— Сейчас Сережа, наверное, дома. И ничего он не знает...

Через два дня застрелился поручик Астафьев.

Тогда не могли понять, что заставило его покончить с собой. Трухин угрюмо изрек: — Разберемся на страшном суде.

А я пожалел, что так и не поговорил с Астафьевым всерьез.

Позднее Клава Козихина рассказала, как все это произошло:

— После смерти Киры его словно подменили. Он совсем перестал со мной разговаривать — все молчал. Молчал и пил. Он и до этого со мной ласковый был, а тут совсем стал ребенок — положил голову ко мне на колени, руки мне целует и молчит...

А в последний вечер все говорил, говорил... «Давай, Клава, умрем вместе». Я очень испугалась — глаза у него тоскливые, плачет. По-

НА ВЯЛІКАЙ сонечнай паліне ў ваколіцах вёскі Вязынка, дзе нарадзіўся беларускі народны паэт Янка Купала, з'явіўся папатачны гарадок. Сюды з'ехаліся навучэнцы прафесійна-тэхнічных вучылішчаў Мінскай вобласці на свой чарговы турысцкі злет. Приемна прабегчы па роснай траве, пагуляць у валейбол і паспытаць самай смачна на свеце стравы — паходна.

А вечарам адбыўся конкурс на лепшую турысцкую

песню. Пад адкрытым небам гучаць песні, створаныя самімі навучэнцамі. Яны — пра цікавыя турысцкія сцяжынікі і нялёгкай франтавыя дарогі, па якіх прайшлі калісьці іх бацькі...

НА ЗДЫМКАХ:
1. Хутка, быццам у казцы, вырас папатачны гарадок.
2. Абавязкі галоўнага повара выконвае Валя Свіры-ДОВІЧ.
Тэкст і фота: М. АМЕЛЬЧАНКІ.



«НАШ ЛЕАНАРДА»

(Заканчэнне. Пачатак на 6-й стар.)

мы ледзь не з першых дзён жонца.

Штодзень яна клапацілася або мне, затое ж і я любіў яе ўсім сваім дзіцячым сэрцам.

У парыве пачуцця да яе я даў сабе клятву асаляцца не (у літаральным сэнсе) з таліцы да ног і прынам не інакш, як на сродкі, заробленыя ўласнымі рукамі».

І трыба сказаць, што хлопчык выканаў сваё абяцанне. Малюнкамі ён зарабіў грошы, якія «павялічылі фонд на асалячэнне Ранкі, так што і скура на чаравікі была куплена лепшая, казловая, і аплата было яўрэю-пераплетчыку за цэнне не залатымі ўзорамі, а чаравікі ўжо заказаны былі выдатнаму шаўчу — горкаму п'яніцу».

Малыцаў Мікалай Мікешын пачаў з 4—5-гадовага ўзросту. У пачатковым народным вучылішчы, яго малюнкамі захапляліся не толькі таварышы, але і настаўнікі.

Першая скульптурная работа Мікешына — партрэт дзеда, які ён вылепіў ля лойка паміраючага старога. І апошняе, што сказаў дзед, былі словы:

— Ты мастак, Імкніся, каб міма ўсіх пераплетчыкаў табе ўмоў ты мог трапіць у Акадэмію мастацтваў у Пецярбург, вучыся... вучыся...

І Мікалай Мікешын адраўляецца ў Пецярбург. Акрамя лекцый і спецыяльных класаў у акадэміі, ён у якасці вольнага слухача наведваў універсітэт.

«Не было ў мяне ў Пецярбургу, у гэтым віры мітусні, ні родных, ні знаёмых, — успамінаў мастак. — Апетым я і валодаў чужоўным, хаця майму страўніку амаль настайна даводзілася нудзіцца ад недаходу работы».

Каб не галадаць, хлопец малываў на дрэве этыкеткі для чаю або паняроў з ганарарам прыкладна па 1 рублю за малюнак. Аб сваім гардаробе таго часу Мікешын напісваў у гузарам пісаў:

«Першым прадметам гонару і здзіўлення не аднаго толькі мяне, але і многіх маіх таварышаў паслужыў чужоўны карычневы фрак з пінчотным адценнем колеру замёрлага лісця. Ніякіх вестак аб паходжанні яго і першапачатковых уладальніках гісторыя не захавала. Мне ж дастаўся ён пры абставінах, аб якіх лепей маўчаць...»

Выдатны ён быў (акрамя колеру) яшчэ дзвюма неацэннымі асаблівасцямі: яго ніколі не даводзілася чысціць — ніякі пыл або бруд да яго не прыставалі, усё гэта скатвалася і скаталася, толькі бывала, скланеша яго злёгка. Шчоткі для чысткі яго ніколі і ніякай не трэба было. Другой вартасцю быў яго крой. Фрак аднолькава добра сядзеў на плячах многіх маіх таварышаў, што магла б пацвердзіць не адна тысяча сведкаў».

Першае прызнанне, якое хутчэй пагадвала ўдачу, прыйшло да Мікешына, калі яму было 18 год. Спрабуючы свае сілы ў тэхніцы жывапісу на масле, ён выбраў сцэнку, убачаную ім у нейкай вёсцы непаліцаў ад Пецярбурга: сялянскія дзедкі і конна-грэнадзёры на фоне пахілых сялянскіх будынкаў.

Як жа быў здзіўлены, узрадаваны, а потым і спалоханы Мікешын, калі даведаўся, што яго работа не толькі атрымала на акадэмічнай выстаўцы малы сярэбраны медаль, але і куплена самім імператарам.

У 1858 годзе Мікалай Мікешын бліскава закончыў Акадэмію мастацтваў і атрымаў званне жывапісца. У гэтым жа годзе імператар Аляксандр II аб'явіў конкурс на стварэнне помніка «Тысячагоддзе Расіі», які павінен быў ўстанавіць у Ноўгарадзе. Справа ў тым, што ў 1862 годзе царскі ўрад збіраўся ўрачыста адзначыць 1000-годдзе стварэння Рускай дзяржавы, якую гісторыкі-манархісты звязвалі з легендай запрашэння варажскіх князёў «справіць Руссю». 57 праектаў, у тым ліку і іншалежных, было прадстаўлена на конкурс. А перамогу атрымаў 23-гадовы выпускнік Акадэміі мастацтваў, да таго ж не скульптар, а жывапісец.

«Наступіў апошні тэрмін прадстаўлення праекта ў памяшканні выстаўкі ў Акадэміі мастацтваў, паверхам вышэй маёй майстэрні. Апошнія два дні мы са Шрэдарам усёмі не спалі і не распрачаліся хоць бы на некалькі хвілін адначынку. Мой верны служка Осцін недзе дастаў у вялікай колькасці каву і чай, і мы, каб не заснуць над работай і ўзбудзіць нервы, пілі наймацнейшую наварку і ўдзень і ноччу. Але ўсё ж клявалі носам, драмалі або бессэнсоўна задумваліся — сплочы, такім чынам, з шырока адкрытымі вачыма. Васіль (натуршчык) час ад часу штурхаў нас. У апошнюю ноч мне давялося зрабіць некалькі аксесуараў з воску: мечы, скіпетраў, дзяржаў і іншых дробных рэчаў, якія нельга было рабіць з мякай гліны. Я не ведаў спосабу, як прыгатаваць воск спецыяльна для лепкі, і лянці са свечнага воску, размінаючы яго ў пальцах. Гэта так цяжка і балюча, што праз тры гадзіны работы патрэбны быў адпачынак для пальцаў. Пальцы апухалі, не варушыліся, і на свае рукі я ўжо не мог разлічваць.

...Застаўся я адзін у пустым пакоі. Смецце, абломкі цэглы, дзверы валяліся на падлозе. Усюды сляды брудных ног ад гліны і гіпсу ў маёй звычайна чыстай і ўтульнай майстэрні. З калідора не чуваць крокаў людзей, якія цягнуць мадэль. Цішыня, а я сядзеў і цяжка думаў. Я думаў: не выйграць конкурсу ў не атрымаць прэміі... жыць у такім становіш-

чы было немагчыма. Усё, што можна было закласці, закладзена, выкупіць няма чым...

Потым лёг на канапу арануты, без падушкі; я не памятаў, як заснуў непрабудным сном і прачнаў 11 гадзін, гэта значыць да раніцы наступнага дня і, прачнуўшыся, не мог зразумець, што са мной здарылася. Дзень ці нечым змярыўся... Я абязвешчана распанутым і пакладзеным на падушкі. На стале перад мною было некалькі записак таварышаў з лаканічным словам «Віншую».

Нечаканы поспех прынёс вялікую радасць і вялікую работу. Грандыёзны помнік уключаў больш за 120 фігур, усю асноўным партрэтаў: цароў, духоўных асоб, наліводцаў, пісьменнікаў, мастакоў.

Выконваючы ўмовы конкурсу — стварэнне помніка рускаму праваслаўю і самадзяржаўю, Мікешын імкнуўся раскажаць аб гераічнай гісторыі Расіі і ўвекавенчыць памяць выдатных яе прадстаўнікоў. Без ведама Аляксандра II, які асабіста сачыў за ходам работ, мастак змясціў на барэльефе Гогала і Шаўчэнку, не ўключаных у афіцыйны спіс. Давялося пісаць тлумачэнне цару, які распарадзіўся: «Адбітак Гогала захавайце, а Шаўчэнкі, дапушчаны самавольна, выключыце».

Але «свавольства» аўтара помніка не спынілася: у ліку «царственных асоб» адсутнічаў Мікалай I. Нягледзячы на патрабаванні вялікага князя Канстанціна, Мікешын адмовіўся лянці фігуру цара, на сумленні якога была расправа з дэкабрыстамі. Заплацілі другому мастаку, і ён зрабіў тое, што патрабавалася.

У час Вялікай Айчыннай вайны гітлераўцы захавалі Ноўгарад. Па спецыяльнаму загаду генерала фон Герцыга выдатны помнік быў разабраны. Ад гарадскога вакзала да Наўгароўскага крамля фаністы пракладлі вузкакалейку, каб спадручнай было вывозіць бронзавыя фігуры. Але Савецкая Армія перашкодзіла планам акупантаў. Помнік 1000-годдзя Расіі застаўся на месцы. І сёння, як і пры жыцці яго аўтара, здзіўліе сваёй манументальнасцю і майстэрствам.

М. Мікешын быў аўтарам многіх выдатных помнікаў. Акрамя таго, Мікалай Осцінвіча яго сучаснікі ведалі як публіцыста і ілюстратара. Яго ілюстрацыі да твораў Пушкіна, Гогала, Шаўчэнкі друкавалі многія рускія часопісы.

Памёр Мікешын у 1896 годзе. На пасмяротнай выстаўцы мастака, арганізаванай яго сябрамі ў залах Маскоўскага гістарычнага музея, прафесар вучылішча жывапісу, скульптуры і зодчаства Леанід Пастарнак сказаў: — Мікешын — наш Леанарда.

МАЛАДЫЯ АРТЫСТЫ БАЛЕТА

Чвэрць стагоддзя прайшло з таго дня, калі парог Беларускага харэаграфічнага вучылішча з хваляваннем пераступілі першыя 20 хлопчыкаў і дзяўчынак, якія рашылі прысвяціць сабе майстэрству балета. За гэтыя гады выпушчана 300 маладых артыстаў.

Цяпер вучылішча ператварылася ў буйную навучальную ўстанову. З яго сцен выйшлі вэтэран беларускага балета народны артыст БССР Мікалай Шэхай, вядучыя салісты Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР, заслужаныя артысты рэспублікі

Раіса Красоўская, Леанід Чахоўскі, лаўрэат I Міжнароднага конкурсу артыстаў балета Віктар Саркісян, маладыя таленавітыя майстры сцэны Людміла Бржасоўская, Юрый Траян. Яго выпускнікі працуюць у тэатрах Мінска, Масквы, Ленінграда, Сяврдлоўска, Куйбышава і іншых гарадоў краіны.

Сёлета вучылішча скончыць больш 20 маладых артыстаў, з'явіцца вышэйшая мастацкая ўстаноўка ў Беларусі. Яна складзецца асноўнае ядро балетнай групы тэатра оперы і балета ў Мінску.

АД УДЗЯЧНЫХ ГЛЕДАЧОЎ

Калі заходзіш у пакой Беларускага дзяржаўнага ансамбля танца БССР, здаецца, што трапіўся ў музей. Такой колькасцю падарункаў і сувеніраў можа пахваліцца не кожны калектыў. Тут і шахцёрская кіска, і брусельскія карункі, і крышталь з Чэхаславакіі, і афішы ансамбля з Сірыі і Лівана, падарункі ад замежных і польскіх сяброў і шмат іншага.

На стале — альбомы. У іх увесё творчыя іх ансамбля ад сяміга яго стварэння ў 1959 годзе. Некаторыя з іх прысвечаны паездкам ансамбля за рубэж. Дзесяткі, а можа і сотні рэцэнзій на розных мовах свету. Але ва ўсіх іх адзін сэнс і змест: Дзяржаўны ансамбль танца БССР прыносіць людзям радасць і задавальненне ад вялікага мастацтва.

386 КНІГ ЛЕНІНА

Надзіўна падведзены вынікі выданняў геніяльных прац Уладзіміра Ільіча Леніна ў Беларусі з 1918 па 1970 год. За гэтыя 52 гады ў нашай рэспубліцы ўсяго было выпушчана 386 кніг. У Леніна агульным тыражом 4 227 тысяч экзэмп-

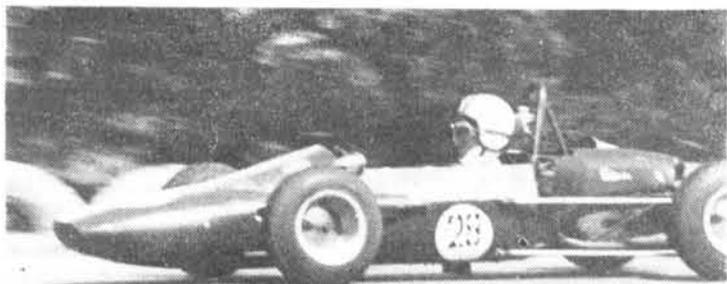
ляраў. З гэтай колькасці 362 кнігі выйшлі ў перакладзе на беларускую мову, іх тыраж складае 4 139 тысяч экзэмпляраў. На замежных мовах розных выдавецтваў Беларусі выпушчаны кнігі Ільіча тыражом у 38 тысяч экзэмпляраў.

Спорт

На шасціна-кальцавой трасе «Баравая» непаладка ад Мінска закончыліся міжнародныя спаборніцтвы на «Кубак дружбы саюзіўчых краін». 2-гі этап (1-ы круг) адбыўся ў Чэхаславакіі. У спаборніцтвах удзельнічала 100 мадэішчых аўтагоншчыкаў СССР, ПНР, ГДР, ЧССР. Адначасова праводзілася Усеагульнае першынства з удзелам спартсменаў Масквы, Ленінграда, Кіева, Таліна, Мінска.

НА ЗДЫМКУ: на трасе беларускі гоншчык Анатоль АЛЬХІМОВІЧ.

Фота А. ГЛІНСКАГА.



РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС: МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.

ТЭЛЕФОНЫ: 32-20-31, 6-97-92, 32-05-88, 33-15-15.

Мінск. Друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Зак. № 863.